

Dovolání

Odmítne-li dovolací soud dovolání pro nepřipustnost podle § 237 zákona č. [99/1963](#) Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, aniž by byl důvod nepřipustnosti naplněn, poruší tím ústavně zaručené základní právo dovolatele na soudní ochranu a přístup k soudu podle čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod.

(Nález Ústavního soudu České republiky sp.zn. II.ÚS 502/24 ze dne 5.6.2024)

Ústavní soud rozhodl o ústavní stížnosti S.B., zastoupené Mgr. V.B., advokátem, sídlem B., proti usnesení Nejvyššího soudu ze dne 12. prosince 2023 č. j. 26 Cdo 945/2023-448, za účasti Nejvyššího soudu, jako účastníka řízení, a obchodní korporace Bytové družstvo X, zastoupené J.S., advokátkou, sídlem B., tak, že usnesením Nejvyššího soudu ze dne 12. prosince 2023 č. j. 26 Cdo 945/2023-448 bylo porušeno ústavně zaručené základní právo stěžovatelky na přístup k soudu a řádný proces podle čl. 36 odst. 1 a čl. 38 odst. 2 Listiny základních práv a svobod. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 12. prosince 2023 č. j. 26 Cdo 945/2023-448 se ruší. Návrh na odklad vykonatelnosti výroku I usnesení Nejvyššího soudu ze dne 12. prosince 2023 č. j. 26 Cdo 945/2023-448 se zamítá.

Z odůvodnění

I. Skutkové okolnosti posuzované věci a obsah napadeného rozhodnutí

1. Ústavní stížností podle čl. 87 odst. 1 písm. d) Ústavy České republiky a § 72 a násl. zákona č. [182/1993](#) Sb., o Ústavním soudu, ve znění pozdějších předpisů (dále jen "zákon o Ústavním soudu"), se stěžovatelka domáhá zrušení v záhlaví uvedeného soudního rozhodnutí, přičemž tvrdí, že jím a postupem obecných soudů bylo zasaženo do jejího práva na spravedlivý (řádný) proces podle čl. 36, čl. 37 odst. 3 a čl. 38 odst. 2 Listiny základních práv a svobod (dále jen "Listina") a čl. 6 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod (dále jen "Úmluva"), na přístup k soudu podle čl. 36 odst. 1 Listiny a čl. 6 odst. 1 Úmluvy, na soudní ochranu podle čl. 36 a násl. Listiny a čl. 6 Úmluvy, jakož i do jejího legitimního očekávání podle čl. 1 Dodatkového protokolu k Úmluvě.

2. V podání ze dne 22. 4. 2024 stěžovatelka navrhla, aby Ústavní soud podle § 79 odst. 2 zákona o Ústavním soudu odložil vykonatelnost výroku I napadeného usnesení.

3. Z vyžádaného soudního spisu Okresního soudu v Blansku (dále jen "okresní soud") sp. zn. 2 C 38/2019 se podává, že stěžovatelka smlouvou uzavřenou s MVDr. Miladou Holasovou dne 9. 3. 2017 nabyla družstevní podíl ve vedlejší účastnici, se kterým bylo spojeno právo nájmu konkrétního družstevního bytu (dále jen "byt"). Dopisem ze dne 1. 2. 2018, doručeným MVDr. Miladě Holasové dne 15. 2. 2018 stěžovatelka od této smlouvy odstoupila a tuto skutečnost oznámila vedlejší účastnici. Dne 18. 6. 2018 stěžovatelka a MVDr. Milada Holasová uzavřeli smlouvu o narovnání, v níž posledně jmenovaná mimo jiné uznala důvod odstoupení od smlouvy. V přípisě zasláném vedlejší účastnici dne 24. 7. 2018 MVDr. Milada Holasová prohlásila, že ke dni 1. 7. 2018 došlo k zániku smlouvy o převodu družstevního podílu a k předání bytu stěžovatelkou. Následně se stěžovatelka žalobou domáhala na vedlejší účastnici vydání bezdůvodného obohacení v částce 51 555 Kč, která měla představovat splátky úvěru zaplacené v platbách nájemného v období od dubna 2017 do června 2018 po 3 437 Kč měsíčně, a dále částky 253 846 Kč, která měla představovat zhodnocení bytu ve vlastnictví vedlejší účastnice jí provedenou rekonstrukcí.

4. Okresní soud rozsudkem 15. 6. 2021 č. j. 2 C 38/2019-293 uložil vedlejší účastníci zaplatit stěžovatelce částku 20 000 Kč s příslušenstvím (výrok I), žalobu v části, v níž se stěžovatelka domáhala zaplacení částky 285 401 Kč s příslušenstvím, zamítl (výrok II) a stěžovatelce uložil zaplatit vedlejší účastníci na nákladech řízení částku 85 608 (výrok III). Uvedený soud dospěl k závěru, že jde-li o částku 51 555 Kč, nájemní smlouva přešla na stěžovatelku převodem družstevního podílu z MVDr. Milady Holasové, a tudíž stěžovatelka měla povinnost jako nájemkyně bytu platit i splátky úvěru, a k žádnému bezdůvodnému obohacení nedošlo. Pokud jde o částku 253 846 Kč, podle okresního soudu stěžovatelka stavební úpravy, až na vybourání příčky a související úpravy elektroinstalace, provedla bez souhlasu vedlejší účastnice, a nemá proto - s výjimkou částky 20 000 Kč - právo na náhradu za zhodnocení bytu.

5. K odvolání stěžovatelky i vedlejší účastnice Krajský soud v Brně (dále jen "krajský soud") rozsudkem ze dne 29. 11. 2022 č. j. 37 Co 226/2021-375 rozsudek okresního soudu ve výroku I změnil tak, že se žaloba v této části zamítá (výrok I), ve výroku II ho potvrdil (výrok II) a rozhodl, že stěžovatelka je povinna nahradit vedlejší účastníci náklady řízení před soudy obou stupňů ve výši 119 080 Kč (výrok III). Usnesením ze dne 29. 11. 2022 č. j. 37 Co 226/2021-379 krajský soud uložil stěžovatelce nahradit České republice na nákladech řízení částku 5 568 Kč. Krajský soud shledal, že byť stěžovatelka obdržela od vedlejší účastnice souhlas s odstraněním příčky a se související úpravou elektroinstalace, ke zhodnocení bytu tím o částku 20 000 Kč nedošlo, protože obvyklá cena bytu zůstala stejná.

6. Proti rozsudku krajského soudu (ve znění posledně uvedeného usnesení) brojila stěžovatelka dovoláním, to však Nejvyšší soud napadeným usnesením podle § 243c odst. 1 zákona č. [99/1963](#) Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů (dále jen "o. s. ř."), odmítl (výrok I) s tím, že proti rozhodnutí ve věci samé není přípustné podle § 237 o. s. ř. a proti rozhodnutí o nákladech řízení podle § 238 odst. 1 písm. h) o. s. ř., a dále rozhodl, že žádná z účastnic nemá právo na náhradu dovolacího řízení (výrok II).

7. Z odůvodnění tohoto usnesení plyne, že závěr krajského soudu, podle kterého smlouva o nájmu bytu uzavřená mezi vedlejší účastnicí a MVDr. Miladou Holasovou je platná, odpovídá judikatuře a je v souladu se stanovami vedlejší účastnice i se zákonem. Za relevantní pak nepovažoval Nejvyšší soud stěžovatelkou předestřenou otázku, zda souhlas pronajímatele se stavebními úpravami družstevního bytu přechází na právního nástupce nájemce jakožto právo spojené s nájmem družstevního bytu podle § 736 odst. 2 zákona č. [90/2012](#) Sb., o obchodních společnostech a družstvech (zákon o obchodních korporacích), a to z důvodu, že vznik práva na vypořádání investic vložených do pronajaté věci se souhlasem pronajímatele podle § 2220 odst. 1 zákona č. [89/2012](#) Sb., občanský zákoník, ve spojení s § 741 odst. 1 zákona o obchodních korporacích je vázán na zánik nájmu, takže i kdyby ke zhodnocení bytu došlo se souhlasem pronajímatele, odstoupením od smlouvy se - s účinky ex tunc - stala nájemkyní opět MVDr. Milada Holasová, jejíž nájem dosud neskončil; stěžovatelka měla tvrzené zhodnocení uplatnit u MVDr. Milady Holasové, která jediná může vůči vedlejší účastnici uplatňovat jakékoliv nároky v souvislosti s ukončením nájmu bytu. Nejvyšší soud neshledal dovolání přípustným ani pro řešení otázky, zda splátky úvěru poskytnutého vedlejší účastnici, které byly placeny v platbách nájemného, představují bezdůvodné obohacení, neboť závěry odvolacího soudu odpovídají rozsudku Nejvyššího soudu České socialistické republiky ze dne 28. 9. 1970 sp. zn. 3 Cz 19/70, ke kterému se přihlásil i ve zprávě ze dne 24. 6. 1983 sp. zn. Cpj 182/82 (publikovaných ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek pod č. 5/1971 a č. R 34/1983 civ.).

II. Stěžovatelčina argumentace

8. Stěžovatelka vytýká Nejvyššímu soudu, že se vyhnul řešení jí položených otázek. V souvislosti s první otázkou, tedy zda je nájemní smlouva platná, i když nebyla uzavřena smlouva o dalším členském vztahu a uhrazen další členský vklad, stěžovatelka uvádí, že mezi ní, její právní

předchůdkyní a vedlejší účastníci taková smlouva nebyla uzavřena, a upozorňuje, že tato otázka má význam pro zodpovězení otázek dalších, tj. zda spolu s převodem družstevního podílu došlo i k převodu nájemní smlouvy a zda se uplatní právní úprava občanského zákoníku ohledně nájmu bytu, konkrétně ohledně souhlasu pronajímatele se stavebními úpravami bytu. Namítá, že mezi odůvodněním Nejvyššího soudu a položenou otázkou nelze nalézt průnik a že judikaturní odkaz (na usnesení ze dne 10. 9. 2014 sp. zn. 31 Cdo 1147/2012 a ze dne 26. 4. 2017 sp. zn. 29 Cdo 1603/2016) není přílehlavý. Správné podle stěžovatelky není ani jeho stanovisko o souladu závěrů krajského soudu se zákonem a stanovami vedlejší účastnice.

9. Druhá otázka zněla, zda souhlas pronajímatele s úpravami družstevního bytu (konkrétně udělený MVDr. Miladě Holasové dne 16. 2. 2015) přechází na právního nástupce nájemce jako právo podle § 736 odst. 2 zákona o obchodních korporacích. Nejvyšší soud deklaroval, že se touto otázkou nebude zabývat, protože není podstatná, aniž by ale zohlednil, že na jejím zodpovězení jsou postavena rozhodnutí soudů nižších stupňů, načež konstatoval nedostatek pasivní legitimace vedlejší účastnice, ačkoliv na tom toto rozhodnutí nejsou ani zčásti založena. Důvod napadeného usnesení se tak opírá o hodnocení otázky, která byla v rozhodování odvolacího soudu irelevantní, resp. v předchozím stadiu řízení nepředstavovala spornou otázku, na které by rozhodnutí odvolacího soudu záviselo. Nejvyšší soud tak deklaroval důvod nepřipustnosti dovolání, aniž by byl takový důvod naplněn, čímž porušil její právo na soudní ochranu a přístup k soudu [náleží Ústavního soudu ze dne 19. 7. 2016 sp. zn. I. ÚS 2804/15 (N 132/82 SbNU 163)]. Podle stěžovatelky se Nejvyšší soud nechce zabývat dosud nevyřešenou otázkou, což představuje porušení jejího práva na spravedlivý proces z důvodu nedostatečného posouzení meritorních otázek.

10. Současně má stěžovatelka za to, že odmítnutí dovolání nebylo objektivně očekávatelné, neboť Nejvyšší soud se odmítl jí položenou otázkou zabývat z důvodu nedostatku pasivní legitimace vedlejší účastnice, aniž by cokoliv k takovému závěru směřovalo. Vedlejší účastnice pouze namítla, že nerozhodovala o jejím přijetí za členku družstva a o smlouvě uzavřené mezi ní a MVDr. Miladou Holasovou byla pouze informována, a tudíž nemůže zasahovat do jejich vzájemných práv. Okresní soud ovšem nepřisvědčil její námitce nedostatku pasivní věcné legitimace a žalobu zamítl pro absenci písemného souhlasu vedlejší účastnice s rekonstrukcí, krajský soud se otázkou legitimace nevěnoval vůbec. Neměla tudíž důvod se domnívat, že požaduje vyrovnání za zhodnocení bytu po nesprávné osobě, a obhajovat svou volbu žalovaného subjektu. Napadené usnesení je opřeno o důvod, který dosud nebyl před soudy projednáván, bez poskytnutí možnosti účastníků řízení se k takovému důvodu vyjádřit, což představuje podle nálezu Ústavního soudu ze dne 18. 3. 2015 sp. zn. IV. ÚS 2316/13 (N 58/76 SbNU 785) porušení čl. 36 odst. 1 a čl. 38 Listiny. Má proto charakter tzv. překvapivého rozhodnutí ve smyslu nálezů Ústavního soudu ze dne 4. 4. 2013 sp. zn. I. ÚS 3271/12 (N 50/69 SbNU 45) a ze dne 9. 2. 2016 sp. zn. II. ÚS 312/15 (N 28/80 SbNU 375).

11. V návaznosti na to stěžovatelka Nejvyššímu soudu vytýká, že z napadeného usnesení není patrné, jak se měla zachovat, resp. z jakého důvodu by jí měla MVDr. Milada Holasová poskytnout vyrovnání za zhodnocení bytu, když z něj má majetkový prospěch pouze vedlejší účastnice, neboť hodnota jejího majetku se zvýšila. Jmenovaná po odstoupení od smlouvy bydlí ve zrekonstruovaném bytě, nepřináší jí to ale žádný majetkový prospěch, který by po ní (stěžovatelka) mohla z titulu bezdůvodného obohacení požadovat. Současně stěžovatelka poukazuje na to, že došlo-li ke zhodnocení bytu její činností, nemůže se MVDr. Milada Holasová domáhat po vedlejší účastnici vyrovnání podle § 2220 odst. 1 občanského zákoníku. Tyto skutečnosti dokládají, že Nejvyšší soud nedostal požadavkům kladeným Ústavním soudem na odůvodnění soudních rozhodnutí [náleží ze dne 6. 9. 2005 sp. zn. I. ÚS 643/04 (N 171/38 SbNU 367)].

12. Nejvyšší soud se současně měl odchýlit od své judikatury (např. rozsudek ze dne 10. 3. 2009 sp. zn. 30 Cdo 4047/2007), ze které plyne, že osobou, která se zhodnocením nemovitosti obohatí, je její vlastník. Právní názor vyslovený Nejvyšším soudem ji jednak staví do pozice, kdy prakticky nemůže

své právo uplatnit, jednak představuje změnu judikatury, která co do svého odůvodnění neodpovídá požadavkům kladeným Ústavním soudem [nález ze dne 8. 11. 2016 sp. zn. II. ÚS 2571/16 (N 214/83 SbNU 391)], a představuje tak porušení základního práva na legitimní očekávání, garantované čl. 1 odst. 1 Dodatkového protokolu k Úmluvě [nález ze dne 3. 6. 2009 sp. zn. I. ÚS 420/09 (N 131/53 SbNU 647)].

13. Podle stěžovatelky odůvodnění napadeného usnesení není ani v souladu s principem srozumitelnosti a vnitřní bezrozpornosti, jak byly formulovány v nálezu Ústavního soudu ze dne 15. 4. 2014 sp. zn. II. ÚS 313/14 (N 59/73 SbNU 151), neboť podle Nejvyššího soudu v důsledku odstoupení od smlouvy na straně jedné došlo k zániku závazku ex tunc, na straně druhé nikoliv, nemá-li jí být vráceno plnění představující splátky úvěru. Má za to, že by neměla ztratit právo požadovat po vedlejší účastnici náhradu za zhodnocení bytu, nenáleží-li jí právo na vrácení zaplacených splátek úvěru. Z rozsudku ze dne 27. 8. 2019 sp. zn. 26 Cdo 1477/2019, na který Nejvyšší soud odkázal, neplyne, zda je zánikem nájmu myšleno celkové skončení pronajímání věci nebo ukončení období, po které byla daná osoba jejím nájemcem, jak dovodil okresní soud v bodě 47 výše uvedeného rozsudku.

14. Závěrem stěžovatelka s poukazem na princip spravedlnosti zdůrazňuje, že soudy nižších stupňů nezahrnuly do svých úvah, že vedlejší účastnice si byla po celou dobu vědoma probíhající rekonstrukce a žádný nesouhlas s ní neprojevila, přičemž sama měla záměr rekonstrukci provést. Byt za použití celoživotních úspor na své náklady zvelebila a zrekonstruovala, avšak soudy svým restriktivním a formalistickým výkladem obohacení vedlejší účastnice na její úkor, jakožto osoby v důchodu, posvětily, když položily důraz na nutnost písemné formy souhlasu se stavebními úpravami, který by byl adresován konkrétně jí, a nikoliv pro daný byt. Soudy jí ani neumožnily prokázat rozsah a výši nároku. Všechny instance podle stěžovatelky, a to v rozporu s právními závěry nálezu Ústavního soudu ze dne 19. 10. 2023 sp. zn. II. ÚS 2042/22 (všechna rozhodnutí jsou dostupná na <https://nalus.usoud.cz>), neprojevily zájem o individuální a specifické skutkové okolnosti.

15. Návrh na odklad vykonatelnosti stěžovatelka odůvodnila tak, že výrokem III rozsudku městského soudu jí byla uložena povinnost nahradit vedlejší účastnici náklady řízení ve výši 119 080 Kč, a že není v jejich možnostech požadovanou částku zcela uhradit. Případným výkonem rozhodnutí jí proto může být způsobena nezvratná újma. Její měsíční příjem činí 23 400 Kč, výdaje, které vynakládá za měsíc na bydlení, služby a splátky úvěru, představují částku 13 340 Kč, nevlastní žádné nemovitosti a z movitých věcí má jen běžné vybavení domácnosti. V této souvislosti poukazuje na to, že i Nejvyšší soud usnesením ze dne 18. 10. 2023 č. j. 26 Cdo 945/2023-444 odložil vykonatelnost výroku III shora uvedeného rozsudku krajského soudu a že od té doby došlo k dalšímu zvýšení výdajů.

III. Vyjádření dalšího účastníka a vedlejší účastnice řízení

16. Soudce zpravodaj postupem podle § 42 odst. 4 zákona o Ústavním soudu zaslal ústavní stížnost k vyjádření dalšímu účastníkovi a vedlejší účastnici řízení.

17. Nejvyšší soud sdělil, že okresní soud i krajský soud se návrhem stěžovatelky podrobně zabývaly a své rozhodnutí řádně zdůvodnily a že dovolání bylo odmítnuto podle § 243c odst. 1 o. s. ř. po právu, a navrhl, aby Ústavní soud ústavní stížnost podle § 43 odst. 2 písm. a) o. s. ř. odmítl.

18. Vedlejší účastnice odmítla tvrzení stěžovatelky o porušení jejich základních práv s tím, že obecné soudy se návrhem stěžovatelky zabývaly a řádně svá rozhodnutí odůvodnily a že Nejvyšší soud dovolání odmítl po právu, a učinila stejný návrh jako Nejvyšší soud.

19. Ústavní soud tato vyjádření stěžovatelce k replice nezasílal, neboť jejich obsahem bylo toliko sdělení, že se obecné soudy porušení ústavnosti nedopustily.

IV. Procesní předpoklady řízení před Ústavním soudem

20. Ústavní soud posoudil splnění procesních předpokladů řízení. Dospěl k závěru, že ústavní stížnost byla podána včas oprávněnou stěžovatelkou, která byla účastnicí řízení, ve kterém bylo vydáno napadené rozhodnutí. Ústavní soud je k jejímu projednání příslušný. Stěžovatelka je právně zastoupena v souladu s § 29 až 31 zákona o Ústavním soudu. Ústavní stížnost je přípustná (§ 75 odst. 1 téhož zákona a contrario), neboť stěžovatelka vyčerpala všechny zákonné procesní prostředky k ochraně svých práv, resp. proti napadenému usnesení žádný takový prostředek neměla k dispozici.

V. Posouzení důvodnosti ústavní stížnosti

21. Ústavní soud je soudním orgánem ochrany ústavnosti (čl. 83 Ústavy), který stojí mimo soustavu obecných soudů (čl. 91 odst. 1 Ústavy). Vzhledem k tomu jej nelze, vykonává-li svoji pravomoc tak, že podle čl. 87 odst. 1 písm. d) Ústavy rozhoduje o ústavní stížnosti proti pravomocnému soudnímu rozhodnutí, považovat za další, "superrevizní" instanci v systému obecné justice, oprávněnou vlastním rozhodováním (nepřímo) nahrazovat rozhodování soudů; jeho úkolem je "toliko" přezkoumat ústavnost soudních rozhodnutí, jakož i řízení, které jejich vydání předcházelo. Nutno proto vycházet z pravidla, že vedení řízení, zjišťování a hodnocení skutkového stavu, výklad podústavního práva a jeho aplikace na jednotlivý případ je v zásadě věcí soudů, a o zásahu Ústavního soudu do jejich rozhodovací činnosti lze uvažovat za situace, kdy je jejich rozhodování stíženo vadami, které mají za následek porušení ústavnosti (tzv. kvalifikované vady); o jaké vady jde, lze zjistit z judikatury Ústavního soudu.

22. Ústavně zaručené právo na soudní ochranu podle čl. 36 odst. 1 Listiny zaručuje jednotlivci možnost domáhat se stanoveným postupem ochrany svých práv před nezávislým a nestranným soudem, případně před jiným orgánem. To platí i pro řízení o dovolání. Přestože dovolání představuje mimořádný opravný prostředek, jehož existence sama nepožívá ústavněprávní ochrany, rozhodování o něm - je-li už takový opravný prostředek v právním řádu zaveden - není vyjmuta z rámce ústavněprávních principů a ústavně zaručených práv a svobod. Je tudíž třeba při něm respektovat mimo jiné i základní právo účastníků řízení na soudní ochranu [srov. např. nálezy ze dne 13. 3. 2018 sp. zn. III. ÚS 3045/17 (N 47/88 SbNU 633), ze dne 27. 3. 2018 sp. zn. I. ÚS 708/17 (N 58/88 SbNU 817) či ze dne 5. 9. 2018 sp. zn. I. ÚS 3029/17 (N 151/90 SbNU 453)].

23. Stěžovatelka Nejvyššímu soudu vytýká (mimo jiné) vadný procesní postup, spočívající v tom, že dovolání odmítl z důvodu, že není podle § 237 o. s. ř. přípustné, aniž by však jeho přípustnost zkoumal ve vztahu k otázce, kterou mu v dovolání předestřela, tedy zda "přechází souhlas pronajímatele se stavebními úpravami družstevního bytu na právního nástupce nájemce jakožto právo spojené s nájmem bytu dle § 736 odst. 2 [zákona o obchodních korporacích]", což zdůvodnil tím, že tato otázka není pro řešení této věci podstatná.

24. Ústavní soud připomíná závěry nálezu ze dne 9. 2. 2016 sp. zn. II. ÚS 2312/15 (N 30/80 SbNU 391), podle nichž může přehodnocovat posouzení přípustnosti dovolání podle § 237 o. s. ř. pouze z hlediska jeho ústavnosti. Fakticky se tak jeho přezkum omezuje na posouzení dvou otázek, a to, zda dovolací soud neodepřel účastníku řízení soudní ochranu tím, že odmítl dovolání, aniž by se ve svém odůvodnění, pokud jde o jeho přípustnost, náležitě vypořádal se stěžovatelem řádně předestřenou právní otázkou, nebo tím, že v rámci svého posouzení právní otázky, ať už vyústilo do odmítnutí dovolání nebo připuštění dovolacího přezkumu, aproboval právní výklad, který je v rozporu s ústavně zaručenými základními právy a svobodami [bod 20].

25. Ze soudního spisu plyne, že stěžovatelka v dovolání namítla nesprávné právní posouzení výše uvedené otázky hmotného práva a v souvislosti s tím rovněž uvedla, v čem spatřuje splnění předpokladů přípustnosti dovolání podle § 237 o. s. ř., tedy že tato otázka nebyla v rozhodování

dovolacího soudu vyřešena, přičemž argumentovala, že ji odvolací soud neposoudil odlišně od rozsudku Nejvyššího soudu sp. zn. 26 Cdo 449/2003, protože na posuzovanou věc dopadá jiná právní úprava a jsou zde i odlišné skutkové okolnosti. Podle Nejvyššího soudu však řešení dané otázky nebylo pro posouzení věci podstatné, protože (ve stručnosti řečeno) nároky v souvislosti se zhodnocením bytu nemůže vůči vedlejší účastnici uplatňovat stěžovatelka, ale nájemkyně bytu MVDr. Milada Holasová.

26. Ústavní soud připomíná, že netrpí-li dovolání vadou, dovolací soud, vázán důvody uvedenými v dovolání (§ 242 odst. 3 o. s. ř.), v prvé řadě posuzuje, zda dovolání je - s ohledem na kritéria stanovená (mj.) v § 237 o. s. ř. - přípustné. Nejvyšší soud však podle těchto procesních pravidel nepostupoval. Stěžovatelka námitku nesprávného právního posouzení otázky pasivní věcné legitimace v dovolání nevznesla, a ani vznést nemohla, neboť rozhodnutí odvolacího soudu na vyřešení dané otázky hmotného práva nezáviselo (naopak soudy nižších stupňů považovaly vedlejší účastnici za pasivně legitimovanou). Ač tedy Nejvyšší soud deklaroval, že dovolání není ve smyslu § 237 o. s. ř. přípustné, odmítl je proto, že rozhodnutí odvolacího soudu ob stojí z jiného právního důvodu, než na kterém své rozhodnutí založil odvolací soud (a soud prvního stupně).

27. Nejvyšší soud tedy vykročil z důvodů uvedených v dovolání a jeho přípustnost nezkoumal ve vztahu k otázce hmotného práva, která by se z nich podávala, resp. kterou stěžovatelka sama formulovala, načež dovolání odmítl z jiného důvodu, než byla jím deklarovaná nepřípustnost. Ústavní soud se otázce odmítnutí dovolání pro nepřípustnost, aniž by byl důvod nepřípustnosti naplněn, opakovaně věnoval a dospěl k závěru, že v takovém případě jde o porušení práva dovolatele na soudní ochranu a přístup k soudu, tedy o odepření spravedlnosti [např. nálezy ze dne 5. 4. 2016 sp. zn. II. ÚS 1990/15 (N 59/81 SbNU 47), sp. zn. I. ÚS 2804/15, ze dne 24. 11. 2016 sp. zn. II. ÚS 1686/16 (N 222/83 SbNU 471), ze dne 24. 1. 2023 sp. zn. I. ÚS 3226/21].

28. Daný postup, patrně motivovaný snahou Nejvyššího soudu ukončit řízení za situace, kdy v něm stěžovatelka podle jeho názoru nemůže být úspěšná, pak v posuzované věci vedl i k tomu, že stěžovatelka svou argumentaci ohledně existence pasivní věcné legitimace, kterou nelze označit prima facie za nepřiléhavou, mohla uplatnit (a uplatnila) až v ústavní stížnosti. Nejvyšší soud tak stěžovatelce upřel reálnou a efektivní možnost v daném soudním řízení právně (a případně i skutkově) argumentovat. Tento ústavněprávní deficit přitom nelze v řízení o ústavní stížnosti odstranit, neboť Ústavní soud není oprávněn důvodnost této argumentace, jež je primárně vedena v rovině podústavního práva, sám posuzovat, protože se to s jeho postavením orgánu ochrany ústavnosti (viz bod 20 tohoto rozhodnutí) neslučuje.

29. S ohledem na výše uvedené nezbyvá Ústavnímu soudu než konstatovat, že Nejvyšší soud nerespektoval "stanovený postup", v důsledku čehož porušil stěžovatelčino ústavně zaručené právo na přístup k (dovolacímu) soudu zaručené čl. 36 odst. 1 Listiny. Současně postupoval v rozporu s požadavky řádného procesu, jež plynou z čl. 38 odst. 2 Listiny.

30. Z tohoto důvodů Ústavní soud podle § 82 odst. 2 písm. a) zákona o Ústavním soudu ústavní stížnosti vyhověl a podle § 82 odst. 3 písm. a) téhož zákona napadené rozhodnutí zrušil. Rozhodl tak bez nařízení ústního jednání, neboť od něho nebylo možné očekávat další objasnění věci (§ 44 zákona o Ústavním soudu).

31. Zbývá dodat, že jde-li o posouzení přípustnosti dovolání z hlediska zbývajících otázek (tedy zda vznik členství a platné uzavření smlouvy o nájmu družstevního bytu je podmíněno zaplacením dalšího členského vkladu a zda splátky úvěru, které byly vedlejší účastnici uhrazeny v platbách nájemného, představují bezdůvodné obohacení) Ústavní soud porušení ústavnosti neshledal. Nejvyšší soud v napadeném usnesení dostatečně vysvětlil, proč v těchto bodech dovolání nepovažuje za přípustné, přičemž stěžovatelčiny výhrady mají povahu polemiky s věcnou správností závěru o nepřípustnosti

dovolání.

32. Vyjadřuje-li stěžovatelka výhrady k rozhodnutím soudů nižších stupňů, Ústavní soud tato rozhodnutí ústavněprávnímu přezkumu podrobit nemohl. Stěžovatelka totiž petitum ústavní stížnosti napadá výhradně usnesení Nejvyššího soudu a rovněž z plné moci, vystavené ke dni 19. 1. 2024 se podává, že se vztahuje toliko na toto rozhodnutí. Ústavní soud je vázán petitum (nikoliv však odůvodněním) podaného návrhu, čímž je vymezen i rámec přezkumu, ke kterému je v tomto řízení oprávněn.

33. Návrhu na odklad vykonatelnosti nebylo možné vyhovět, neboť odložení vykonatelnosti napadeného rozhodnutí Ústavní soudem (do rozhodnutí o podané ústavní stížnosti) by nemělo na stěžovatelčinu povinnost nahradit vedlejší účastníci náklady řízení před soudem prvního stupně a soudem odvolacím vliv. Tato povinnost totiž plyne z výroku III shora označeného rozsudku krajského soudu, který nabyl právní moci 12. 1. 2023. Nejvyšší soud usnesením ze dne 18. 10. 2023 č. j. 26 Cdo 945/2023-444 podle § 243 písm. a) o. s. ř. sice vykonatelnost tohoto výroku do právní moci rozhodnutí o dovolání odložil, nicméně o něm rozhodl ústavní stížností napadeným usnesením, které nabylo právní moci dne 25. 12. 2023. Právní účinky usnesení Nejvyššího soudu o odložení vykonatelnosti tedy již pominuly a tyto se nemohou "obnovit" (pokud by to bylo vůbec možné) ani rozhodnutím Ústavního soudu, protože odložení vykonatelnosti podle § 79 odst. 2 zákona o Ústavním soudu spočívá (jen) v odložení účinků napadených právních aktů, ty ale nadále zůstávají pravomocnými.

© EPRAVO.CZ - Sbíрка zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Reorganizace](#)
- [Soudní poplatky \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Spotřebitel \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Správa společné věci \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Správní řízení \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Vylučovací žaloba \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Promlčení, insolvence](#)
- [Nepřiměřená délka řízení \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Výše výživného \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Výživné \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Započtení pohledávek \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)